

PRIEKŠVĀRDS

RTU Inženierzinātņu vēstures pētniecības centra (IVPC) otrais zinātnisko rakstu krājums veltīts Latvijas Republikas 100 gadu jubilejai. Rakstu autori ir Latvijas, Lietuvas un Ukrainas zinātņu vēsturnieki, pedagogi un muzejnieki. Rakstu problemātika un to galvenie personāži saistīti ar Rīgas Politehnikumu (RP) / Rīgas Politehnisko institūtu (RPI). Tie ir pētījumi par augstskolas bijušo studentu un absolventu veikumu inženierzinātnēs, literatūrā, teoloģijā un uzņēmējdarbībā, dalību Latvijas Republikas proklamēšanā, kā arī par Rīgas Latviešu biedrības lomu topošo un diplomēto inženieru dzīvē. RP / RPI studentu laikabiedri studēja arī Pēterburgā un Latvijas Universitātē, daļu savas dzīves pavadot ārpus Latvijas. Apzināt viņu paveikto īpaši aktuāli ir, sagaidot Latvijas Republikas simtgadi – katra personība ir devusi savu ieguldījumu gan valsts izaugsmē un latvietības veicināšanā, gan inženierzinātnēs. Pētījumos analizēto dažādu tautību inženieru dzīve saistās ar 19. gadsimta nogali un 20. gadsimtu Latvijā, Austrālijā, ASV, Lietuvā, Igaunijā, Krievijā un Ukrainā.

Krājumā publicēti 10 raksti. Rakstu krājumu ievada RTU profesores Alīdas Zigmundes un bijušā asociētā profesora Alvara Baldiņa pētījums par RP / RPI studentiem un absolventiem, kuri piedalījās Latvijas Republikas pasludināšanas aktā 1918. gada 18. novembrī tagadējā Latvijas Nacionālā teātra telpās.

Četras publikācijas tapušas uz 2017. gada 10. oktobrī RTU 58. starptautiskajā zinātniskajā konferencē nolasīto referātu bāzes (RTU profesores Alīdas Zigmundes, RPI absolventa Oļega Šapovalova, RTU doktorantes Lāsma Gaitnieces un LU docetāju Ērikas Lankas un Elitas Stikutes ziņojumi par bijušo RP / RPI studentu un absolventu saistību un līdzdalību Rīgas Latviešu biedrības un gumijas, gutaperčas un telegrāfa piederumu fabriku sabiedrības «Provodņik» darbā, par literātiem, kuri studējuši Rīgā, un liepājniekiem Teodoru un Nikolaju Bredžiem-Briežiem). 2018. gadā jubilejas ir ne tikai Latvijas Republikai. Rīgas Latviešu biedrība šogad atzīmē 150. jubileju, savukārt bijusi fabriku sabiedrībai «Provodņik» – 130.

Divi raksti tapuši pēc 2017. gada 7. aprīlī Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā notikušās zinātniski praktiskās konferences «Latvijas izcilo personību dzīves un darbības pētniecības zinātniskie, pedagoģiskie un metodoloģiskie aspekti: arhitektam Indriķim Blankenburgam – 130». Referenti Māris Zvaigzne, Alīda Zigmunde un Indulis Zvirgzdiņš, pieaicinot līdzautorus, pētījumu rezultātā sagatavoja publikācijas.

Arhitekta I. Blankenburga laikabiedrs, latvietis Kārlis Reisons strādāja Lietuvā. K. Reisona dzīvi un veikumu arhitektūrā Šauļos izpētījuši

Lietuvas Inženiergrafikas un ģeometrijas biedrības biedrs Sigits Vlads Saladžinsks un Vitauta Dižā Kauņas Universitātes doktorante un Letonikas centra administratore Kristina Vaisvalavičiene. Abu autoru pētījuma rezultāti tika izmantoti arī izstādē «Trīs valstis. Trīs simtgades. Trīs arhitekti», ko veidoja RTU IVPC komanda un kas 2018. gada pirmajā pusē bija apskatāma IVPC ekspozīcijas zālē, Kronvalda bulvārī 1.

Vēsturnieka Sergeja Cojas raksts vēsta par Igaunijā dzimušo psalmotāju Jānu Jurjenu, kurš studēja RPI Lauksaimniecības nodaļā. Lauksaimniecības vēsturnieka, ukraiņu profesora Viktora Vergunova pētījumā rodami interesanti un līdz šim Latvijā maz zināmi fakti par pirms 145 gadiem Krievijā dzimušo RPI absolventu agronomu Borisu Jenkenu.

156. jubileju RTU sagaida ar 59. starptautisko zinātnisko konferenci. Tās Inženierzinātņu un augstskolu vēstures sekcijas darbība veltīta RPI / RTU atjaunošanas 60. gadadienai un 50 gadiem, kopš RPI studenti sāka studijas Ķīpsalā.

2017./2018. studiju gads atnesis sēru vēstis – mūžībā aizsaukti bijušie RTU profesori Leonīds Novickis, Kārlis Rocēns, Jānis Rudzītis, Andris Strakovs, Ivars Strautmanis, asociētais profesors Augusts Ruplis, docents Andrejs Strauts, bijušais kapitālās celtniecības prorektors un Kapitālās celtniecības daļas vadītājs Kaspars Rutks un RTU IVPC zinātnisko rakstu krājuma redkolēģijas loceklis, Latvijas Universitātes profesors Arnis Vīksna. Viņu dzīvesgājumi apkopoti krājuma sadaļā «*In memoriam*».

Krājumu noslēdz svarīgāko notikumu un sasniegumu hronika 2017./2018. studiju gadā par laiku no 2017. gada 1. septembra līdz 2018. gada 31. augustam.

Pētījumi inženierzinātņu un RPI / RTU vēsturē turpinās, un to rezultāti tiks publicēti nākamajos zinātnisko rakstu krājumos.

Galvenā redaktore Alīda Zigmunde